

ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ АГРАРНО-ПРОДОВОЛЬЧОЮ ПРОДУКЦІЄЮ З КРАЇНАМИ ЄС

Сегеда С. А.^{1*}, Андрікевич О. О.^{2**}, Сегеда М. С.^{3***}

^{1,2}Донецький національний університет імені Василя Стуса,

³Приватна установа «Університет «Київська школа економіки»

*e-mail: s.seheda@donnu.edu.ua

**e-mail: o.andrikevych@donnu.edu.ua

***e-mail: seheda12@gmail.com

Україна за УКТЗЕД щорічно імпортує понад 20 груп товарів орієнтовно за сотнею товарних позицій, з яких чотири групи (I–IV) з 24 позицій становить аграрно-продовольча продукція. Водночас сальдо зовнішньоторговельної діяльності загалом було мінусовим (–27,38 млрд дол. США) [1]. Відповідно простежується тенденція до нарощування закупівлі по імпорту продукції аграрного сектору. Переважання імпорту над експортом є суттєвим недоліком зовнішньоторговельної діяльності, що не тільки спричиняє нераціональне використання валютних надходжень, а й зниження вартості національного потенціалу країни.

Дослідження українських науковців [2, 3] свідчать, що імпорт цих продуктів зумовлений причинами кон'юнктурного характеру: спадом виробництва або стагнацією через відсутність інвестицій у трудомісткі галузі, що практично призвело до низького рівня конкурентоспроможності (зменшення виробництва, високої собівартості, незадовільної якості продукції, вузького їх асортименту, особливо кондитерських виробів та перероблених продуктів овочів і фруктів).

Для зменшення втрат валюти на закупівлю по імпорту готових харчових продуктів необхідно:

- насамперед підвищити конкурентоспроможність власне виробленої продукції, для чого треба підвищити рівень якості і безпечності сільськогосподарської продукції через розширення органічного землеробства. Це дасть змогу зменшити витрати валюти на закупівлю по імпорту мінеральних добрив і засобів захисту рослин та ґрунтів, що мінімізуються внаслідок впровадження науково-обґрунтованих сівозмін і застосування органічних добрив;

- знизити частку закупівлі сировини по імпорту та ввести заборону на продукцію генетично модифікованих компонентів і пальмову олію;

- організувати власні виробничі потужності з поглибленої переробки сільськогосподарської продукції і проміжної продукції з метою використання у промисловості виготовлення широкого асортименту готових до споживання продовольчих продуктів з власної сировини з більшою доданою вартістю. До того ж це, по-перше, приведе до промислового збереження виробленої продукції і уникнення її втрат за умови її перевиробництва, по-друге, це приведе до зменшення ажіотажу у разі недовиробництва продукції, що викликано несприятливими природно-кліматичними умовами її виробництва та отримання темпів підвищення ринкової

ціни. Отже, буде забезпечено потребу споживачів у конкурентоспроможній продукції. Водночас архіважливою є актуалізація наукових досліджень у сфері нових технологій промислового зберігання і глибокої переробки та доробки виробленої продукції (сушки, заморозки, охолодження та ін.), поглиблення економічних відносин у напрямі підвищення мотиваційності виробничих колективів під час виготовлення кінцевих товарних продуктів з більшою доданою вартістю.

Необхідно зосередити зусилля на концентрації ресурсів і інвестуванні галузей харчової промисловості, зокрема: плодоовочеконсервної, що має базуватись на переробці вітчизняної сировини – плодів, ягід, овочевої продукції, і виробництві різних видів та асортименту консервів, соків, джемів. Особливу увагу необхідно приділяти виробництву дитячих консервів і соків. До того ж найціннішим для здоров'я людини є споживання тієї продукції, що вирощена безпосередньо в природному середовищі проживання.

Інвестування у розвиток консервної промисловості сприятиме активізації не тільки її функціонування, а й розвитку садівництва, ягідництва, овочівництва, розширення їх видової структури, нарощування обсягів кінцевої продукції з більшою доданою вартістю, формування експортних ресурсів та зменшення витрат і коштів на імпорт цих видів продукції, заповнення внутрішнього ринку безпечною якісною продукцією власного виробництва. До того ж розвиток переробних галузей промисловості сприятиме утилізації всієї виробленої продукції, зведенню до мінімуму втрат продукції під час зберігання і транспортування; використанню нестандартної продукції та проміжних продуктів переробки для господарських цілей – відгодівлі худоби, вторинній переробці й виробництву біоенергетичних ресурсів з відновлюваної сировини.

Активізація зовнішньоторговельної діяльності є мотиваційним чинником нарощування обсягів виробництва продукції, підвищення її якісних характеристик і конкурентоспроможності, розширення, організаційних і господарських зв'язків, пізнання, освоєння і впровадження новітніх технологічних процесів з виробництва інтелектуалізованих систем машин і механізмів як важливих чинників зміцнення виробничого потенціалу та розвитку національної економіки.

Глобалізаційні трансформації та стрімкі зміни природно-кліматичних умов викликають необхідність активізувати науковий пошук та розробку і впровадження інноваційних продуктів вітчизняного виробництва (сортів, гібридів сільськогосподарських культур та видів і порід тварин), адаптованих до зміни зональних природно-кліматичних особливостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Зовнішня торгівля України. Архів за 2023 рік. Київ: Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/zd/tsztt/arh_tsztt2023_u.html

2. Імпорт агропродовольчої продукції та можливості його заміщення національним виробництвом / С. М. Кваша, В. І. Власов, Н. В. Кривенко, Б. В. Духницький. *Економіка АПК*. 2014. № 5. С. 11–20.

3. Сегеда С. А. Тенденції та структура імпорту аграрно-продовольчої продукції. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. 2019. № 4. С. 172–190.

ОСОБЛИВОСТІ ТА ЧИННИКИ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ АГРАРНО-ПРОДУКТОВОЮ ПРОДУКЦІЄЮ УКРАЇНИ

Сегеда С. А.^{1*}, Третяк І. В.^{2}, Сегеда М. С.^{3***}**

^{1,2}*Донецький національний університет імені Василя Стуса,*

³*Приватна установа «Університет «Київська школа економіки»*

*e-mail: s.seheda@donnu.edu.ua

**e-mail: i.tretiak@donnu.edu.ua

***e-mail: seheda12@gmail.com

В організації зовнішньоекономічної діяльності спостерігається мінливість зовнішніх ринків, невизначеність місткості за недорозвиненості національного ринку, що необґрунтовано обмежується низьким рівнем платоспроможності більшої частини населення та сільськогосподарських товаровиробників малого і середнього бізнесу. Водночас активно проявляється протекціонізм розвинених країн світу щодо ефективного розвитку власного аграрно-продуктового виробництва, що зумовлює перевиробництво та насичення ринків у промислово розвинених країнах, нестабільність та падіння цін на світових ринках внаслідок зміни торговельних режимів (скасування преференцій) та структурних пріоритетів зовнішньоекономічної діяльності головних експортерів сировинних товарів [1, с. 15]. Суттєвий вплив на зовнішньоекономічну діяльність мають радикальний перегляд традиційних зовнішніх ринків збуту продукції вітчизняних товаровиробників, високий рівень відкритості національної економіки та геополітичний вибір курсу на євроінтеграцію, закріпленого в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС [4]. Згідно з цим документом, є потреба у взаємоузгодженні нормативно-правової бази регулювання аграрної сфери, інноваційної модернізації АПК, у перегляді підходів до гарантування якості й безпеки продовольства, у наближенні вітчизняних практик господарювання до стандартів передового європейського досвіду [4, с. 132].

Сучасні економісти вважають, що «перспективність та необхідність нарощування обсягів експорту аграрно-продовольчих товарів зумовлена, по-перше, світовою демографічною ситуацією та проблемою продовольчої безпеки, а по-друге, необхідністю капіталізації суб'єктів агробізнесу» [2, с. 129].

Проте недорозвиненість соціально-економічних відносин у напрямі «держава – людина» зумовила в результаті відставання галузі тваринництва через відсутність новітніх інноваційних технологій і високу її трудомісткість; відставання ринкової інфраструктури, зокрема недостатні темпи введення в дію промислових